

Utbildningsinspektion i Svandammsskolan, förskoleklass och årskurs 1–9 och Fjärdens skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–3

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	7
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Svandammsskolan och Fjärdens skola och besökt skolorna den 6-8 september 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga skolförfattningar. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets hemsida www.skolverket.se/Inspektion.

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Svandammsskolan samt Fjärdens skola den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Svandammsskolan och Fjärdens skola intervjuades rektorn, olika elevgrupper, både ur elevrådet och slumpvis utvalda ur klasserna, lärare, övrig personal som studie- och yrkesvägledare samt föräldrar med barn i olika årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Svandammens resultatenhet	Antal barn/elever
Förskoleklass	22
Grundskola	417

Fjärdens skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	23
Grundskola	65

Uppgifter om elevantal är skolans egna från november 2005.

I anslutning till skolorna finns fritidshem. I ett av de två rektorernas ansvarsområden ingår två förskolor samt några dagbarnvårdare. Dessa verksamheter har inte besökts utan ingår i Skolverkets inspektion på kommunnivå.

Fjärdens skola är återuppbyggd efter en brand för cirka fem år sedan och ligger i ett radhusområde någon kilometer utanför tätorten. Skolan har elever i förskoleklass och årskurserna 1–3.

Svandammsskolan är byggd 1952 och ligger i tätorten. Skolan har elever i förskoleklass och årskurserna 1–9.

Skolorna har två rektorer. Den ena rektorn är ansvarig för förskoleklassen och årskurs 1–3 i Fjärdens skola samt förskoleklassen och årskurs 1–5 i Svandammsskolan. Den andra rektorn är ansvarig för årskurs 6–9. Under inspektörernas besök är rektorn för de lägre årskurserna sjukskriven och skolorna har en och samma rektor. Verksamheten i skolorna är organiserad i åldershomogena klasser med en lärare per klass i årskurs 1–6. I årskurs 7–9 har varje klass två klassföreståndare. Skolornas personal arbetar i arbetslag som benämns arbetsenheter på skolorna. I Fjärdens skola utgör hela personalen en arbetsenhet. I Svandammsskolan är förskoleklassen till årskurs 3 en enhet, årskurs 4–6 en enhet, årskurs 7–9 en enhet.

Sammanfattande bedömning

Bedömningen av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplanen och övriga skolförfattningar.

Svandammsskolan (förskoleklass och grundskola årskurs 1–9) och Fjärdens skola (förskoleklass och grundskola årskurs 1–3) ingår i samma rektorsområde och leds av två rektorer. Skolorna arbetar utifrån samma arbetsplan, har gemensam ledningsgrupp och gemensamma handlingsplaner. Ändå skiljer sig de två skolorna så mycket åt, både i fysiskt avstånd och i verksamheten, att inspektörerna bedömer dem som två skolor.

Fjärdens skola erbjuder utbildning av god kvalitet. Eleverna utvecklas och har förbättrat sina resultat i framförallt matematik under senare år. Undervisningen är varierad och rymmer stimulans och utmaningar. Skolan upplevs av elever, lärare och föräldrar som en mycket trygg skola, både fysiskt och psykosocialt. Resurserna i form av personal och materiella förhållanden är goda.

Svandammsskolan ger eleverna goda kunskaper för fortsatta studier. Eleverna har höga meritvärden¹ och en mycket stor andel av eleverna är behöriga att söka ett nationellt program på gymnasieskolan. Skolan har även tydliga rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd.

Detta är den övergripande bedömningen för skolorna. Enligt inspektörerna finns det också utrymme för förbättringar inom följande områden:

- Skolan bör kontinuerligt följa upp elevernas kunskapsutveckling och kunskapsresultat i skolans alla ämnen samt läroplanens mål att sträva mot.
- Skolornas handlingsplan mot kränkande behandling bör även innefatta rutiner vid händelse av kränkande behandling mellan vuxen och elev.
- Svandammsskolan bör analysera orsakerna och vidta nödvändiga åtgärder avseende skillnaderna i resultat mellan pojkar och flickor.
- Svandammsskolan bör förbättra elevernas inflytande över verksamheten i stort och över det egna lärandet i de högre årskurserna.
- Värdegrundsarbetet bör aktualiseras så att all personal på Svandammsskolan upplever att de omfattas av en gemensam värdegrund.
- Svandammsskolan bör förbättra såväl elevers som föräldrars kännedom om mål för utbildningen samt kännedom om betygskriterier.
- Sambandet mellan mål, resultat och utvärdering och planering av kompetensutvecklingsinsatserna bör förbättras.
- Rektors ledning för Svandammsskolan bör tydliggöras.
- Fjärdens skola bör förbättra elevernas inflytande över det egna lärandet.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Alla elever i behov av särskilt stöd får inte det stöd de behöver för att uppnå de nationella målen (4 kap. 1 § skollagen och 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Beslut om anpassad studiegång fattas inte i enlighet med författningarna (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Kunskaper

Det åligger skolan att följa upp elevernas kunskapsutveckling och utvärdera resultaten i relation till de nationella målen. Skolan skall även, enligt läroplanen, klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har.

¹ En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbetygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

I Fjärdens skola arbetar förskoleklassens och skolans pedagoger nära varandra. I förskoleklassen dokumenteras varje enskilt barns utveckling skriftligt, till exempel vad gäller den språkliga utvecklingen. Pedagogen har en pärm för varje barn, som går genom vid överlämnandet till läraren i årskurs 1.

Inspektörerna bedömer att eleverna i förskoleklassen i Fjärdens skola arbetar med områden som förbereder dem för en fortsatt skolgång i enlighet med läroplanen.

Vid elevintervjuer och lektionsbesök i årskurs 1–3 i Fjärdens skola framkommer det att eleverna har skiftande kännedom om målen i de olika ämnena. Skolan saknar en systematisk uppföljning av resultaten i flertalet ämnen. Under inspektörernas besök uppvisas exempel på uppföljningsmallar som personalen håller på att utveckla, en så kallad ”matteborg” där läraren ska kunna fylla i elevens utveckling i ämnet.

Båda skolorna följer upp resultaten i svenska och matematik med hjälp av de kommunövergripande tester som görs. I matematik används PRIM-gruppens² matematiktest i årskurs 3 och årskurs 8. I svenska används psykologiförlagets DLS-läsförståelse³ i årskurs 3 och årskurs 6.

PRIM-gruppens matematiktest i årskurs 3 visar att resultaten för Svandammens rektorsområde har försämrats de senaste åren. Både år 2003 och 2004 ligger andelen elever som klarar minimigränsen på alla delar av provet under snittvärdet för hela Nynäshamns kommun. Fjärdens skola har förbättrat sina resultat från år 2003 till år 2004.

DLS-läsförståelsetestet i årskurs 3 ger år 2004 ett något högre värde för Svandammens rektorsområde än normeringsvärdet för testet. (15,1 mot normeringsvärdet 13,96, max är 18). Fjärdens skola redovisar samma resultat för år 2003 som år 2004 medan Svandammsskolans resultat sjunker marginellt. I årskurs 6 har Svandammsskolans resultat sjunkit något från år 2003 till 2004, men resultatet ligger på normeringsvärdet för årskurs 6.

I kommunens kvalitetsredovisning anges andelen elever som klarar de nationella proven i årskurs 5 år 2005 till följande.

Tabell 1: Elevernas resultat i årskurs 5, i procent

Nationella prov åk 5	Svandammsskolan	Nynäshamns kommun
Svenska	87	88
Engelska	89	91
Matematik	91	89

Resultatet är en försämring i samtliga ämnen jämfört med år 2004. I engelska och matematik med en procentenhet och i svenska med nio procentenheter.

Någon systematisk uppföljning av resultaten i övriga ämnen i de tidigare årskurserna finns inte i skolorna. Flera elever i dessa årskurser har svårt att ge exempel

² PRIM-gruppen vid Lärarhögskolan i Stockholm utarbetar på uppdrag av Skolverket de nationella ämnesproven i matematik för grundskolan och gymnasieskolan.

³ DLS är ett diagnostiskt material för analys av läs- och skrivförmåga utarbetat av Psykologiförlaget.

på mål i olika ämnen i skolan. Under besöket ser inspektörerna exempel på enskilda lärare som systematiskt följer upp elevernas resultat i samtliga skolans ämnen i de lägre årskurserna. Denna uppföljning sker på individnivå och görs inte av alla lärare på skolan.

Officiell statistik från Skolverket visar att eleverna i grundskolans årskurs 9 vid Svandammsskolan har haft en positiv kunskapsutveckling under perioden 2000 – 2005. Under perioden har eleverna höjt sitt meritvärde från 203,5 (år 2000) till 211,5 (2004). Meritvärdet har höjts för både pojkar och flickor. Skolans genomsnittliga meritvärde ligger högre än både kommunens genomsnitt och rikets genomsnittliga värde. Pojkarnas betygsresultat har under en följd av år varit lägre än flickornas med undantag för läsåret 2001/2002. Varken lärare eller rektorn har funderat över, analyserat eller gjort insatser för hur skolan ska arbeta för att utjämna skillnaden.

År 2004 var 100 procent av eleverna i Svandammsskolan behöriga att söka ett nationellt program på gymnasiet. År 2005 är motsvarande siffra 96 procent enligt uppgifter från Nynäshamns kommun. Andelen elever som blir godkända i samtliga ämnen är 73 procent år 2005, en minskning från året innan då 77 procent var godkända i samtliga ämnen. Det är ett något bättre resultat än Nynäshamns kommun totalt och riket totalt år 2004.

Tabell 2: Elevernas resultat i årskurs 9

Årskurs 9	2003	2003	2003	2004	2004	2004
	Svan- damms- skolan	Nynäs- hamn	Riket	Svan- damms- skolan	Nynäs- hamn	Riket
Meritvärde⁴	199,7	202,4	205,4	211,5	199,6	206,9
Andel behöriga till nationella program (%)	91,2	91,8	89,9	100	90,6	89,6
Andel som uppnått målen i alla ämnen (%)	66,7	72,0	74,8	76,6	70,7	75,9
SALSA-värde	75 (-9)	76 (-5)	xx)	79 (-2)	74 (-2)	xx)

xx) uppgift saknas.

Många elever i de högre årskurserna säger sig känna till att målen för de olika ämnena finns på skolans hemsida eller i ett material de fått av läraren. Flertalet av dem hänvisar till de områdesgemensamma bearbetningarna av de nationella kursplanerna för olika ämnen som finns utlagda på skolans hemsida. Vid samtal har eleverna svårt att tala om vad de ska kunna i olika ämnen. Variationen mellan ämnen och lärare är stor vad gäller förmågan att förmedla de nationella målen, bedömer inspektörerna (se vidare rubriken Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning). I Svandammsskolan har inspektörerna även sett på tydliga mål för till exempel ett avgränsat arbetsområde inom ett specifikt ämne. Det finns även exempel på elever som i årskurs 7 har tilldelats och visar

⁴ En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavs betygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

upp de nationella målen för årskurs 9 som svar på frågan vad de skall kunna i ämnet.

I Svandammsskolan och Fjärdens skola arbetar man med gemensamma lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna inom skolans samtliga ämnen. I vissa ämnen är dessa bearbetningar framtagna från förskolklass till årskurs 9, i andra ämnen från årskurs 1 till årskurs 9. Förskoleklassen är en del av skolan och det första steget i att genomföra och uppfylla läroplanens mål. Samtidigt är det viktigt att förskolans pedagogik med lek, omsorg, skapande och barnets eget utforskande får genomslag i förskoleklassen. Inspektörerna bedömer att förskoleklasserna i Fjärdens skola och Svandammsskolan arbetar enligt gällande författningar. De lokala bearbetningarna är kända av lärarna, men inte reviderade sedan år 2002. Även eleverna känner till att dessa lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna finns tillgängliga på skolans hemsida. Ett flertal lärare säger att kursplanerna skulle behöva revideras och aktualiseras. Någon systematisk uppföljning av resultaten i förhållande till de lokala bearbetningarna av de nationella kursplanerna förekommer inte på skolorna.

Resultatet av arbetet med normer och värden

I läroplanen står att läsa att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall tränas i och kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet.

I Fjärdens skola är alla; elever, föräldrar och personal eniga om att den lilla skola med närhet till naturen skapar en skolmiljö som upplevs som trygg, både fysiskt och psykosocialt. Trygghet är ett återkommande ord i samtalen med föräldrar. De upplever att skolans personal finns i barnens närhet och att eleverna inte tolererar kränkande behandling av andra barn. Skolan har ingen egen systematisk uppföljning av arbetet med normer och värden.

Eleverna i Svandammsskolan uppger i intervjuer och samtal att deras inflytande över verksamheten i stort varierar. Eleverna i de lägre årskurserna anger att de är nöjda med sitt inflytande, till exempel över skolmiljön. Eleverna i de högre årskurserna upplever att de inte har inflytande över verksamheten i stort eller över det egna lärandet. Nynäshamns egen elevenkät i årskurs 8 år 2005 stöder elevernas upplevelse. På en skala från 1 till 4 får frågan ”lärarna låter oss vara med och planera vad vi skall göra på lektionerna” värdet 2,11. Det är en minskning från tidigare år och värdet ligger under snittet för Nynäshamns kommun.

Några elevgrupper talar om Svandammsskolan som en trygg skola, både vad gäller den fysiska skolmiljön och den psykosociala miljön, något som föräldrarna håller med om. Detta gäller speciellt i de lägre årskurserna. Där talar istället flera av de intervjuade föräldrarna om skolgårdens utrustning och närheten till järnvägen som ett orosmoment.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att Fjärdens skola och Svandammsskolan når bra resultat då det gäller elevernas kunskaper. Andelen behörig att söka till gymnasieskolan från Svandammsskolan är mycket högt. Eftersom andelen elever som når målen i alla ämnen minskar bör Svandammsskolan följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat i skolans alla ämnen. Läsförståelsetest visar att elevernas läsförmåga i skolorna ligger i nivå med normeringen för testet. I Fjärdens

skola finns en ansats till att göra en systematisk uppföljning av elevernas resultat i förhållande till målen på en individnivå, likaså hos en del lärare i Svandammskolan. Inte på någon av skolorna leder de svagare resultaten i matematik till en förbättringsåtgärd i arbetsplanen för hur elevernas kunskaper i ämnet skall förbättras. Båda skolorna saknar en systematisk uppföljning av elevernas kunskapsresultat i skolans samtliga ämnen. Skolorna bör arbeta vidare med att förtydliga målen för undervisningen och elevers lärande i skolans samtliga ämnen även i de årskurser där det inte finns nationella ämnesprov eller betyg. Skolorna bör vidare systematiskt följa upp och analysera elevernas resultat utifrån läroplanens mål att sträva mot avseende kunskaper samt normer och värden som skolan skall främja. Inspektörerna bedömer att elevernas möjlighet till inflytande och ansvar över verksamheten i stort och inflytande över det egna lärandet bör öka.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan.

Inspektörerna bedömer att verksamheten fungerar väl inom de granskade områdena men vill särskilt ta upp följande.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt författningarna skall skolan samverka med elevernas vårdnadshavare likväl i frågor som rör den enskilda eleven som i frågor vad gäller skolverksamheten i stort. Skolan skall även befrämja elevernas förmåga till ansvarstagande och arbeta för att eleverna successivt får ett allt större inflytande över såväl det egna lärandet som skolans verksamhet i stort.

I Fjärdens skola finns ett elevråd som eleverna på skolan känner till. Elevrådets representanter har inte deltagit i någon utbildning för sin uppgift. Eleverna menar att diskussioner kring normer och värden är mycket vanliga i möten mellan elever eller i enskilda samtal med lärarna. Eleverna känner till reglerna för skolan, de hänvisar till en enda ”gyllene regel”, det vill säga att man behandlar andra som man själv vill bli behandlad. I skolan finns också så kallade ”friends”, det vill säga elever som har valts ut för att hjälpa och stötta sina elever.

Ett gemensamt värdegrundsarbete har skett inom rektorsområdet. Det har utmynnat i en tredelad tavla med rubrikerna; skola, personal och eleverna och där varje grupp har ett antal regler i sin kolumn. För personalen kan en regel till exempel lyda: jag är en god handledare. Tavloras regler är inte aktuella och levande vid Fjärdens skola. I samtal med personal och elever framtonar bilden av ett värdegrundsarbete som har flera år på nacken och som bör revideras. Inspektörerna konstaterar att normerna på dessa tavlor är föga kända inom skolan, både bland personal och bland elever. Det är vidare tveksamt om hela skolan omfattas av värdegrunden och om alla delar innehållet i värdegrundstavlorna. Flera lärare inspektörerna talar med menar att innehållet i dessa värde-

grundstavor är otydligt. Några menar att det innehållet är felaktigt och något som man som individ inte kan följa.

Elevernas vårdnadshavare informeras via veckobrev, antingen via e-post eller vid hämtning och lämning av barnen. Veckobreven är mycket uppskattade av föräldrarna. Information om kunskapsmålen och målen med undervisningen får vårdnadshavarna vid föräldramöten och det förklarar de sig nöjda med. Föräldrarna deltar också i ett gemensamt föräldraråd med Svandammsskolan. Frågorna som tas upp är oftast av praktisk karaktär och rör till exempel den fysiska skolmiljön, enligt föräldrarna.

I Svandammsskolan finns ett elevråd som upplever att de inte har inflytande över verksamheten i stort. Eleverna i intervjun är till exempel omedvetna om att det finns en handlingsplan mot kränkande behandling eller resultaten av elevenkäten som görs i årskurs 8 i hela Nynäshamns kommun. De vet inte heller om ett elevskyddsombud följer med vid skyddsronnen på skolan. Rektorn säger dock att elever deltar i skyddsronnen. Även på Svandammsskolan finns "friends", men eleverna menar att det inte syns utåt. De som sitter som "friendsstödare" kan sitta där hela sin skolgång, enligt eleverna. Vid flera tillfällen framkommer det att eleverna önskar större inflytande över verksamheten i stort. Även föräldrarna uttryckte önskan om större inflytande. Det mobbingteam som finns är inte känt av alla. Båda skolorna har samma handlingsplan mot kränkande behandling. Inspektörerna bedömer att den snarast behöver kompletteras med rutiner för hur skolan handhar frågan om en vuxen kränker en elev, samt att handlingsplanen görs känd av alla berörda på skolan. Vidare bör skolan arbeta för att elevernas och föräldrarnas inflytande skall öka.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Organisationen av skolans undervisning har sin utgångspunkt i såväl läroplanens mål som de enskilda elevernas förutsättningar och behov. Skolan skall främja elevernas lust att lära, enligt författningarna. Eleverna skall även ges möjlighet att stegvis ha inflytande på bland annat arbetsformer och successivt ta ett allt större ansvar för sin utbildning.

I Fjärdens skola organiseras undervisningen i åldershomogena klasser. Vid inspektörernas besök finns flera exempel på hur fritidspersonalen arbetar tillsammans med lärarna inom skolans områden. Det kan till exempel handla om hur man lär in en bokstav. Under lärarens ledning tränas ord och skrivandet av bokstaven, under fritidspersonalens ledning tränas samma moment genom att måla och skapa i till exempel papper och tyg. Eleverna ger ofta uttryck för att det är kul i skolan och roligt att lära sig. Hela skolan arbetar även med ett tema minst en gång per termin, till exempel sagor. Då integreras ämnen med varandra. Temat utgår från personalens tankar och idéer om vilka ämnesområden som det är viktigt att täcka in under läsåret. Någon systematisk uppföljning av elevernas behov finns inte som ligger till grund för temaarbetet. Personalen menar att de på en liten skola har ett nära samarbete och i samtal med varandra vet vad som är viktigt att arbeta med.

I Svandammsskolan bedömer inspektörerna att undervisningen i varierad grad planeras och genomförs med utgångspunkt i de nationella målen för utbildningen. Under besöket ser inspektörerna exempel på hur elever använder datorer till att med hjälp av Internet leta upp fakta om ett eget valt fördjupningsom-

råde i historia. På andra lektioner vet eleverna inte varför de arbetar med en viss övning. De svarar att de gör som de är tillsagda att göra, men förstår inte vilken kunskaper de ska sträva efter att nå. Inspektörerna har också sett exempel på hur man inom NO-ämnet arbetar ämnesövergripande med större teman som havsstranden, där målen med området är tydliga och väl kända. Även på denna skola organiseras undervisningen i de lägre årskurserna i åldershomogena klasser. Inspektörerna bedömer att Svandammsskolan bör arbeta för att elevernas kännedom om de nationella målen samt betygskriterierna skall öka.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

I skollagstiftningen står angivet att stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Skolan skall, under rektors ansvar, upprätta åtgärdsprogram för att stödja elevens kunskapsinhämtning. Åtgärdsprogrammen skall upprättas i samarbete med eleven och elevens vårdnadshavare.

Svandammsskolan och Fjärdens skola har tydliga rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Regelbundna tester, prov och uppföljningar görs i svenska och matematik från förskoleklass upp till årskurs 9. Ett exempel är att alla elever i årskurs 1 träffar speciallärare, som bland annat tittar på bokstavs-kännedom, läskunnighet och enklare begreppsbyggnad i matematik. De elever som behöver erbjuds stöd i svenska, engelska och matematik. Rektorn menar att resurserna endast räcker till att ge stöd dessa tre ämnen. Någon inventering om elever behöver särskilt stöd i övriga ämnen har ej gjorts. För elever på skolorna upprättas åtgärdsprogram när eleverna har svårigheter och stöd sätts in. Åtgärdsprogram upprättas alltid om en elev inte klarar de nationella proven i årskurs 5, menar lärarna. Oftast går eleverna ifrån klassen och får sin undervisning i en liten grupp under en speciallärares ledning. Inspektörerna har besökt en sådan grupp och sett hur undervisningen bedrivs både individuellt med datorstöd och i grupp. Enligt rektorn får de elever som behöver studiehandledning på annat modersmål än svenska detta. Det sker efter rektorns beslut. Skolorna har rutiner för att inventera elevers behov av modersmålsundervisning. Studie- och yrkesvägledaren ingår inte i skolans elevvårdsteam, men deltar i elevvårdskonferenser om behov finns. Inspektörerna bedömer att Svandammsskolan bör utarbeta rutiner för att identifiera elevers behov av stöd samt tillse att alla elever i behov av stöd får det stöd de behöver för att uppnå de nationella målen.

Svandammsskolan uppvisar en vikande andel elever som klarar målen i alla skolans ämnen, 73 procent vårterminen 2005 mot närmare 77 procent vårterminen 2004, enligt Nynäshamns kommuns egen sammanställning av kunskapsresultaten (se vidare under rubriken Kunskaper). Enligt rektorn kan en anledning till försämringen vara att alla stödresurser går till svenska, engelska och matematik. Som tidigare nämnts har även andelen elever som når godkänt i svenska, engelska och matematik minskat (från 100 procent till 96 procent). Skolan saknar en systematisk uppföljning av eleverna resultat i alla ämnen och det är tveksamt om ett resonemang förs på skolan om de vikande betygsresultaten. Enligt författningarna skall stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Inspektörerna bedömer att Svandammsskolan visserligen ger elever i svenska, engelska och matematik stöd, men skolan måste även ge elever i behov av stöd i övriga ämnen det stöd som behövs för att eleven skall kunna nå målen.

Till Svandammsskolan hör en särskild undervisningsgrupp, Hammarhagens resursskola. När en elev har placerats i Hammarhagens resursskola skrivs eleven in vid Svandammsskolan efter det att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattats av resursenhetens chef i enlighet med delegationsordningen. Rektor på Svandammsskolan har då ansvar för elevens skolgång, bland annat vad gäller timplanen. På Hammarhagens resursskola erbjuds inte alla ämnen enligt gällande timplan. Eleverna läser enligt en anpassad studiegång, men beslut om sådan saknas. Enligt grundskoleförordningen skall ett beslut om anpassad studiegång fattas när avvikelser från timplan görs. Inspektörerna bedömer att skolan måste åtgärda detta snarast.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Enligt grundskoleförordningen skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare genomföra utvecklingssamtal. Samtalet skall handla om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling och grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen. Betygen i grundskolan skall motsvara de mål som eleverna har uppnått enligt kursplanerna i ämnet.

I Fjärdens skola upplever föräldrarna att utvecklingssamtalen ger dem information om elevernas kunskapsutveckling och är framåtsyftande. Eleverna har portfolioaskar, där de samlar sina arbeten och resultat på prov. Dessa är uppskattade av föräldrarna. Underlagen till utvecklingssamtalen ser olika ut från lärare till lärare och de individuella utvecklingsplaner som skrivs på samtalet ägs av läraren, inte av eleverna. Inspektörerna bedömer att skolan genomför utvecklingssamtalen enligt förordningen, men att skolan bör förbättra eleverna inflytande över det egna lärandet.

Även i Svandammsskolan används olika underlag inför utvecklingssamtalen. Dessa varierar från lärare till lärare. Eleverna i de lägre årskurserna har god kunskap om vad utvecklingssamtalen syftar till. De gör till exempel egna självvärderingar av sina studier inför utvecklingssamtalen. Elever i de högre årskurserna uppger att de inte förstår nyttan med utvecklingssamtal. Några talar om att de är osäkra på vad det är som betygssätt i olika ämnen. Föräldrar uppger att det kan vara svårt att veta vad eleverna förväntas kunna i de olika ämnena ju äldre eleverna blir. I vissa fall upplever de att betygen kommer som en överraskning. Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta vidare med att tydliggöra de nationella målen i läroplan och kursplaner samt vad som ligger till grund för bedömning och betygssättning för elever och deras vårdnadshavare.

Betygskatalogerna är hållna på ett gott sätt.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningar skall skolan följa upp och utvärdera sina resultat med utgångspunkt i nationella mål. Skolan skall även årligen upprätta en kvalitetsredovisning.

Svandammsskolan och Fjärdens skola har en gemensam arbetsplan för läsåret. Målen i arbetsplanen är få, men svåra att utvärdera. De är övergripande och otydliga. Varje arbetslag skriver en egen kvalitetsredovisning i slutet av vårterminen. Denna är av beskrivande karaktär och redogör för vad varje arbetslag har gjort under läsåret. Arbetslagens kvalitetsredovisningar är inte kopplad till arbetsplanen utan görs utifrån givna instruktioner från förvaltningen och följer rubrikerna i kvalitetsredovisningen för hela Nynäshamns kommun. Det finns

således inte någon klar linje mellan arbetsplan, utvärdering med förbättringsåtgärder och kvalitetsredovisning. En del lärare uppger att de inte känner till kvalitetsredovisningen eller varför en sådan skall upprättas. Inspektörerna bedömer att den kvalitetsredovisning som görs idag visserligen motsvarar förordningens krav, men det systematiska kvalitetsarbetet saknar en tydlig linje och skolan bör förbättra sambandet mellan mål, utvärdering, förbättringsåtgärder och nya mål.

Varken elever eller föräldrar känner till arbetet med en kvalitetsredovisning. Elevråd och skolråd kopplas inte in vid arbetet. I intervjuer uppger flera elever och föräldrar att de skulle vilja delta mer i skolans arbete till exempel vad gäller kvalitetsarbetet.

Skolledning och Intern kommunikation

Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Läroplanen anger att rektor skall fungera som pedagogisk ledare och ansvara för att skolverksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Nynäshamns rektorsområde är under omorganisation innevarande läsår. Vid inspektörernas besök är rektorn för de lägre årskurserna sjukskriven. Rektor för årskurserna 6–9 har arbetat på skolan sedan den 1 januari 2005. Eftersom verksamheten i de lägre årskurserna finns i två skolbyggnader med någon kilometer emellan och rektorn för verksamheten är sjukskriven upplever personalen i Fjärdens skola att de får ansvara för vissa verksamhetsområden som åvilar rektor.

Skolan har en ledningsgrupp som består av rektorerna och ledarna för arbetsenheterna. Ledningsgruppen träffas regelbundet men oklarhet råder om vilka befogenheter som ledningsgruppen har och vem som fattar beslut om skolans verksamhet. Några i personalen anser att den dialog som tidigare har funnits mellan ledningsgruppen och arbetsenheterna har försvunnit. De menar att den vision som rektorn för årskurs 6–9 har ännu inte är förankrad i hela personalgruppen. Flera i personalen talar också om att beslut om till exempel omorganisation fattas på förvaltningsnivå och att de inte är delaktiga i arbetet inför beslutet. Personalen anser vidare att rektorn har arbetat för kort tid på skolan för att hinna visa sitt ansvar för den pedagogiska utvecklingen på skolan. Rektorerna är väl kända av eleverna och föräldrarna. Rektor själv menar att det försvårar arbetet att ha ansvar för budgeten, men inte ha befogenheter att anpassa verksamheten efter behov. Det formella budgetansvaret ligger på områdets administrativa chef, en lösning som hela Nynäshamns kommun har valt. Som helhet bedömer inspektörerna att ledningen av skolan vad gäller var beslut skall fattas och hur beslut förankras i personalgruppen bör förbättras.

Sammanfattning

Skolorna har tillsammans arbetat med ett stort värdegrundsarbete för flera år sedan. Ett arbete som många lärare ofta återkommer till i samtalen och tycker är viktigt. Detta arbete bör aktualiseras igen, så att en revidering av värdegrunden kan ske så att alla på skolorna upplever att de omfattas av värdegrunden. Handlingsplanen mot kränkande behandling bör omfatta även vuxens kränkningar mot elev.

Eftersom både föräldrar och elever i Svandammsskolan är osäkra på kunskapsmålen i de olika ämnena bedömer inspektörerna att det är viktigt att sko-

lan intensifierar arbetet med att tydliggöra målen i läroplan och kursplaner och även på vilka grunder bedömning och betygssättning sker. De elever som är i behov av stöd för att nå målen måste erbjudas stöd i alla ämnen.

Rektors ledning för Svandammsskolan bör tydliggöras vad gäller beslutsfattande. I Fjärdens skola bör elevernas inflytande över det egna lärandet förbättras.

Beslut om anpassad studiegång måste fattas för elever i den särskilda undervisningsgruppen när avvikelser från timplan görs.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i skollagen.

Tillgång till utbildning och information

Enligt författningarna har eleverna rätt till en garanterad undervisningstid och ett visst antal timmar skall avsättas för elevens val. Elevens val skall syfta till att bredda eller fördjupa elevernas kunskaper. Eleverna skall även få information och underlag för att kunna välja fortsatt utbildning.

Svandammsskolan delar studie- och yrkesvägledare med två andra skolor i Nynäshamns kommun. En dag i veckan finns studie- och yrkesvägledaren på Svandammsskolan. Han har då inget eget rum utan finns i korridorer, uppehållsrum eller i personalrummet. Inför valet till gymnasieskolan håller studie- och yrkesvägledaren föräldramöten samt besöker skolans klasser. Eleverna får inte enskilda vägledningssamtal vilket studie- och yrkesvägledaren beklagar. Den vanligaste kontakten med eleverna är e-post eller att eleverna söker upp honom. I Svandammsskolan är både elever och föräldrar nöjda med den information om valmöjligheter om gymnasieskolan som ges. Inspektörerna bedömer att eleverna får vägledning inför fortsatt utbildning samt att de kan välja mellan några olika alternativ av elevens val, vilket bedöms som godtagbart.

Personalresurserna

Skolorna har innevarande läsår totalt 61 medarbetare, varav 38 är lärare med ansvar för undervisning. Skollagen föreskriver att skolan skall använda lärare som har utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva, om sådan personal finns att tillgå. Samtliga lärare i Fjärdens skola har utbildning för det de undervisar i. I Svandammsskolan bedömer inspektörerna att lärarnas formella kompetens i huvudsak är god.

Lärartätheten i Svandammsskolan är lägre än för riket som helhet (7,2 per 100 elever mot 7,9 i riket år 2004 enligt Skolverkets statistik). Klasserna i Fjärdens skola har mellan 21 och 25 elever. Klasserna i Svandammsskolan har mellan 21 och 30 elever, där flertalet klasser har närmare 30 elever.

Enligt skollagstiftningen skall kompetensutveckling anordnas för personalen.

Inspektörerna bedömer att inriktningen för kompetensutvecklingen på skolan inte är förankrad i hela personalgruppen. En del lärare uppger att de har en individuell kompetensutvecklingsplan, som de har arbetat fram tillsammans

med rektorn i medarbetarsamtal, medan andra uppger att de saknar sådan plan. Rektorn för årskurs 6–9 kommer med start hösten 2005 att delta i den statliga skolledarutbildningen. Sambandet mellan kompetensutveckling och skolans utvecklingsbehov, mål, arbetsplan och kvalitetsredovisning bör förbättras, bedömer inspektörerna.

Läromedel, pedagogiska materiel och utrustning

Skolans material och utrustning skall vara anpassad till en tidsenlig utbildning och lokalerna ändamålsenliga.

Fjärdens skola är nybyggd och även om lokalerna till viss del är byggd för förskoleverksamhet finns det mindre utrymmen och möjligheter att arbeta i mindre grupper. Skolbarnsomsorgen är väl integrerad i skolan och alla lokaler kan användas av alla elever.

Svandammsskolan ger ett slitet intryck. Möbler och lokaler är nedslitna. I kvalitetsredovisningen påtalas att miljön är mindre bra och att resurserna inte räcker till böcker med mera. Vid inspektörernas besök är en del av skolans källarplan avstängd efter en vattenskada till följd av översvämning i samband med regn. Vissa grupprum i övriga delar av skolan används därför till annan verksamhet än undervisning, som till exempel skolhälsovård.

Datorer finns i skolsalar och datorrum och inspektörerna ser att en del används. Eleverna anser att det kan vara svårt att få tillgång till datorerna, bland annat för att de i klassrummen har saboterats och i praktiken är oanvändbara. De läromedel som används vid inspektörernas lektionsbesök var av godtagbar kvalitet bedömer inspektörerna.

Inspektörerna bedömer vidare att skolans lokaler visserligen är slitna, men att de fungerar ändamålsenligt.

Sammanfattning

Verksamheten vid Fjärdens skola och Svandammsskolan har godtagbara förutsättningar i fråga om tillgång till lärare med utbildning avsedd för den undervisning som de i huvudsak bedriver. Lärartätheten är låg jämfört med rikssnittet. De materiella förutsättningarna är i allmänhet goda men skolmiljön i Svandammsskolan kan i många delar förbättras. Inspektörerna bedömer att skolan tillgodoser elevernas rätt till undervisning.

Datum

Ort

2005-12-20

Stockholm

Marie Morin

Monica Norberg